Katarzyna Strojny[1]
Wyższa Szkoła Ekonomii i Informatyki w Krakowie

PANDEMIA COVID-19 W SPRAWOZDAWCZOŚCI FINANSOWEJ SPÓŁEK NOTOWANYCH NA GPW W WARSZAWIE

Streszczenie

Pandemia COVID-19, która rozpoczęła się w Chinach wywarła ogromny, najczęściej niekorzystny wpływ na gospodarkę. Zachwiane zostały wskaźniki makroekonomiczne w skali globalnej, przerwane zostały łańcuch dostaw, nastąpił spadek popytu na wiele dóbr i usług. Ochrona społeczeństwa przed zakażeniem związana była z licznymi ograniczeniami kontaktów międzyludzkich. W tych nietypowych czasach państwa, społeczeństwa, firmy starały się funkcjonować, a co za tym idzie realizować większość wymogów przewidzianych przepisami prawa dla działalności gospodarczej. Celem artykułu była weryfikacja zastosowania zaleceń, wskazówek i rekomendacji organów nadzorczych w sprawozdaniach spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie.

Z przeprowadzonych badań wynika, że zarządy spółek informowały użytkowników sprawozdań finansowych, o wpływie pandemii na działalność podmiotu. Początkowo zmiany przeprowadzane w jednostkach dotyczyły głownie kwestii organizacyjnych. Wraz z rozwojem pandemii identyfikowano ryzyka, zmieniano parametry modeli służące do jego estymacji, analizowano dane makroekonomiczne. W ocenie prowadzącego badania spółki z należytą powagą podeszły do spraw związanych z pandemia i jej wpływu na działalność jednostki.

Słowa kluczowe: Pandemia COVID-19, sprawozdanie finansowe, index WIG-20 kontynuacja działalności, utrata wartości aktywów

Abstract

The COVID-19 pandemic, which began in China, has had a huge, most often unfavorable impact on the economy. Macroeconomic indicators on a global scale were disrupted, the supply chain was interrupted, and there was a decline in demand for many goods and services. Protecting society against infection was associated with numerous restrictions on interpersonal contacts. In these unusual times, states, societies and companies tried to function and, therefore, meet most of the requirements provided for by law for business activities. The aim of the article was to verify the application of recommendations, guidelines and recommendations of supervisory authorities in the reports of companies listed on the Warsaw Stock Exchange.

The research shows that company management boards informed users of financial statements about the impact of the pandemic on the entity's operations. Initially, the changes carried out in the units concerned mainly organizational issues. As the pandemic developed, risks were identified, model parameters used for risk estimation were changed, and macroeconomic data were analyzed. In the opinion of the researcher, the companies approached matters related to the pandemic and its impact on the entity's operations with due seriousness.

Keywords: COVID-19 pandemic, financial statements, WIG-20 index, going concern, impairment of assets

[1] dr, kstrojny@wsei.edu.pl, ORCID https://orcid.org/0000-0001-7818-7192

Wstęp

Z życiem w warunkach globalnych we współczesnym świecie, oprócz wielu pozytywnych stron, wiążą się także różnego rodzaju zagrożenia. Jednym z nich jest łatwość przenoszenia się chorób wywołanych bakteriami czy wirusami. Z takim też przypadkiem mieliśmy do czynienia na początku 2020 r., kiedy to pod wpływem wydarzeń w Wuhan w Chinach wirus SARS-CoV-2 rozprzestrzenił się praktycznie na cały świat[2]. Z uwagi na gwałtowny rozwój zjawiska już w marcu 2020 Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) uznała go za pandemię. Początkowo nie przypuszczono, że wirus pochodzący z Chin będzie przyczyną tak dużego spowolnienia gospodarczego. Pomimo podejmowanych przez poszczególne państwa działań, nie udało się zatrzymać rozprzestrzeniania się wirusa SARS-CoV-2, który pojawił się na wszystkich kontynentach[3]. Niestety zjawisko to wpłynęło na wszystkie dziedziny naszego życia. W celu zapewnienia bezpieczeństwa obywateli władze państw, w ślad za zaleceniami WHO, decydowały się na wprowadzenie różnego rodzaju obostrzeń. Ochrona obywateli miała swoje skutki w całej gospodarce. Ograniczono możliwość kontaktów międzyludzkich, a tym samym zdecydowano się na naukę zdalną. Część pracowników również świadczyło pracę w trybie zdalnym. Wiele gospodarek na świecie znalazło się w bezprecedensowo trudnej sytuacji w związku z trwającą pandemią wirusa COVID-19 co przejawiało się w szybkim tempem spadku konsumpcji, inwestycji, handlu oraz produkcji. Szereg branż gospodarczych z dnia na dzień straciło przychody, a w wielu z nich doszło do drastycznego ograniczenia działalności w związku z walką o zdrowie i życie ludzi oraz przeciwdziałaniem pandemii[4]. Co więcej zdecydowano się również na administracyjne zamknięcie działalności wielu branż. Obostrzenia dotyczyły przede wszystkim branży hotelarskiej, gastronomicznej, czy rozrywkowej. Inne jednostki pracowały w zmienionych warunkach organizacyjnych, w zaostrzonym trybie sanitarnym co niewątpliwie wpłynęło

[2] Walentynowicz, P., Salek-Imińska, A. (red.) (2021). *Zarządzanie i rynek pracy w warunkach pandemii COVID-19.* Pelplin: Wyd. Bernardinum, s. 8.

[3] Baranowski, P., Kardaś, J., Pohl, A., Spychała-Kij, M. (2021). Pandemia COVID-19 jako wyzwanie dla nauki o stosunkach międzynarodowych. W: P. Baranowski, J. Kardaś A. Pohl. (red). *Unilateralny i multilateralny wymiar polityk zdrowotnych państw w warunkach globalnej pandemii SARS Cov-2*. Poznań: Wydawnictwo na rzecz rozwoju czystej energii, s.19.

[4] Czerkawska, B. *Przedsiębiorstwa społeczne w dobie kryzysu pandemicznego,* searchgate.net/profile/Bozena-Czerkawska/publication/361510216_Przedsiebiorstwa_spoleczne_w_dobie_kryzysu_pandemicznego_Bozena_Czerkawska/links/62b5c2fb6ec05339cca0148c/Przedsiebiorstwa-spoleczne-w-dobie-kryzysu-pandemicznego-Bozena-Czerkawska.pdf (dostęp 18.11.2023).

na wyniki ich działalności. Jak informuje Narodowy Bank Polski w 2020 roku na poziomie branż najczęściej obserwowany był jednoczesny spadek przychodów, jak i rentowności – z taką sytuacją zetknęło się prawie 34 z 76 przeanalizowanych branż[5].

Ograniczenia te skutkowały miedzy innymi spadkiem popytu, zachwianiem łańcuchów dostaw, zaburzeniem ciągłości produkcji, wzrostem kosztów działalności w większości branż w związku z koniecznością reorganizacji pracy, wzrostem kosztów podyktowanym koniecznością zapewnienia reżimu sanitarnego. Pandemia powodowała również absencję pracowników w wyniku choroby lub konieczności opieki nad bliskimi. Skutkowało to licznymi problemami w organizacji pracy w firmach. Rozprzestrzenianie koronawirusa na początku 2020 r. doprowadziło na całym świecie do wzrostu zmienności cen akcji, spadku nominalnych stóp procentowych i spadku realnego PKB. Ogromna niepewność wiązała się z ostateczną skalą epidemii mierzoną liczbą osób zainfekowanych oraz zmarłych na COVID-19[6].

W tej sytuacji zasadnym było pytanie o jakość i przejrzystość sprawozdań finansowych jednostek gospodarczych funkcjonujących w naszym kraju. Na tak niekorzystnie zmiany w otoczeniu firm zareagował miedzy innymi Komitet Standardów Rachunkowości (KSR) w Polsce, który przygotował rekomendacje. Miały one na celu wsparcie podmiotów gospodarczych w prowadzeniu ksiąg rachunkowych w dobie pandemii oraz sporządzeniu sprawozdań finansowych. Rekomendacje te weszły w życie uchwałą KSR nr 13/2020 z dnia 10 grudnia. 2020 r.[7].

Na zmiany zachodzące w otoczeniu firm zareagował również Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych (ESMA). W wydanym oświadczeniu ESMA wskazywał, że podmioty notowane na rynkach kapitałowych winny w jak najkrótszym czasie ujawnić informacje dotyczące wpływu pandemii COVID-19 na sytuację finansową jednostek czy ich perspektywy rozwoju. W wydanym oświadczeniu podkreślano wówczas ważność posiadania planów awaryjnych zapewniających ciągłość działalności jednostek oraz stosowania procedur ostrożnościowych celem właściwego zaprezentowania

[5] *Szybki monitoring NBP, Analiza sytuacji sektora przedsiębiorstw.* (2020), Warszawa. https://nbp.pl/wp-content/uploads/2022/09/raport_4_kw_2020.pdf.

[6] Czech, K., Karpio, A., Wielechowki, M., Woźniakowski, T., Żebrowska- Suchodolska, D. *Polska gospodarka w początkowym okresie pandemii Covid -19*. Warszawa: Wydawnictwo SGGW, s. 15.

[7] http://www.przepisy.gofin.pl/przepisy,4,16,181,6325,,,sprawozdanie-finansowe-w-czasie--pandemii-covid-19.html (dostęp 23.05.2023).

sytuacji ekonomicznej firm[8]. Dodatkowo wskazywano, iż sprawozdania finansowe winny być sporządzone w sposób zapewniający przejrzystość rzeczywistych i potencjalnych skutków COVID-19 z wykorzystaniem ilościowej i jakościowej oceny funkcjonowania firm.

Celem pracy była weryfikacja zastosowania zaleceń, wskazówek i rekomendacji organów nadzorczych w sprawozdaniach spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie.

Została przeprowadzona w oparciu o analizę sprawozdań finansowych Spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie, wchodzących w skład indeksu WIG-20. Analiza obejmowała sprawozdania za lata 2020-2022. W ocenie autora najistotniejszymi czynnikami, które powinny zostać przeanalizowane w związku z pandemią były: zasadność kontynuowania działalności, identyfikacja ryzyk, korekty wyceny aktywów oraz pasywów firm oraz podjęte działania zaradcze. Na tych obszarach skupia się analiza sprawozdań finansowych.

Sprawozdania finansowe spółek WIG-20 w dobie COVID-19

Zasada kontynuacji działalności stanowi fundamentalny postulat rachunkowości decydujący o sposobie ujmowania i wyceny składników majątku oraz sporządzania sprawozdań finansowych. W literaturze prezentowane jest stanowisko, że zasada ta powinna być rozpatrywana w trzech płaszczyznach jako[9]:

- warunek działania podmiotu gospodarczego przejawiający się w realizacji jego misji, planów oraz osiągania założonych celów,
- założenie, które może zostać podważone,
- podstawowa reguła wyceny i porównań, przyjęcie założenia kontynuacji działalności determinuje zastosowanie innych kluczowych zasad pomiaru oraz wyceny.

Informacja dotycząca kontynuowania działalności przez jednostkę nie wynika jedynie z przepisów Ustawy o rachunkowości, ale również z przepisów Międzynarodowych Standardów Rachunkowości / Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSR/MSSF). Kierownik

[8] https://www.esma.europa.eu/ press-news/esma-news/ euesma-recommends-action-financial-market- participants-covid-19-impact. (dostęp 23.05.2023).

[9] Głębocka, M. (2016). Przesłanki braku kontynuacji działalności a sprawozdawczość finansowa jednostki – wybrane problemy. *Studia Ekonomiczne; Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach*, s. 69.

jednostki na dzień sporządzania sprawozdania finansowego ma jednoznacznie stwierdzić, że jednostka będzie kontynuowała działalność.

Jednak w obliczu pojawienia się pandemii COVID-19 przepisy te nabrały szczególnego znaczenia w związku z pojawieniem się istotnej niepewności. Szereg jednostek mogło odczuwać przesłanki związane z zagrożeniem kontynuowania działania. Istotnym było również to, że w obliczu nowych zdarzeń i wyzwań również interesariusze byli zainteresowani poznaniem uzasadnienia kontynowania działalności.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami, zarząd spółki notowanej w obrocie publicznym również miał (i ma nadal) obowiązek przedstawić decyzję na temat planów oraz możliwości kontynuowania działalności przez firmę. W przypadku gdy jednostka nie zdecyduje się na kontynowanie działalności w myśl zapisów MSR -1 istnieje obowiązek ujawnienia tego faktu w sprawozdaniu finansowym. Dodatkowo jednostka zobligowana była (i jest nadal) do tego by przedstawić zasady sporządzenia sprawozdania finansowego oraz ewentualnych przesłanek uzasadniających decyzję o zaniechaniu prowadzenia działalności. W kontekście zagrożeń spowodowanych pojawieniem się stanu istotnej niepewności, jaką była pandemia COVID-19, warto przeanalizować informacje, które zamieszczone zostały w sprawozdaniach finansowych spółek notowanych na GPW w Warszawie.

Tabela 1. Wpływ pandemii COVID-19 na zagrożenie kontynuacji działalności

Nazwa spółki	**Rok 2020**	**Rok 2021**	**Rok 2022**
spółki z WIG -20			
Alior Bank	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19	Brak informacji o wpływie COVID-19 w kontekście kontynuacji działalności
ALLEGRO. EU S.A.	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19
ASSECO POLAND S.A.	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19
CD Projekt S.A.	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19

Nazwa spółki	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022
spółki z WIG -20			
Cyfrowy Polsat S.A.	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19
Dino Polska S.A.	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19	Brak informacji o Covid-19 w kontekście zagrożenia kontynuacji działalności
Jastrzębska Spółka Węglowa S.A.	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19
Kęty S.A.	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19
KGHM Polska Miedź S.A.	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19
Kruk S.A.	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19
LPP S.A.	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19
mBank S.A	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19
Orange S.A.	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19
PEKAO S.A.	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19
PKO BP S.A.	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19

Nazwa spółki	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022
spółki z WIG -20			
PGE S.A.	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19
PEPCO S.A.	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19
PKNORLEN S.A.	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19
PZU S.A.	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19
SANTANDER BANK Polska S.A.	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19	Nie stwierdzono zagrożenia kontynuacji działalności w związku z COVID-19

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych spółek notowanych na GPW w Warszawie: https://about.allegro.eu/pl/wyniki-finansowe; https://kghm.com/pl/inwestorzy/centrum-wynikow/raporty-finansow; https://www.aliorbank.pl/dodatkowe-informacje/relacje-inwestorskie/wyniki-finansowe.html; https://inwestor.asseco.com/raporty/raporty-okresowe; https://grupapolsatplus.pl/pl/arc/raporty-finansowe; https://grupadino.pl/raporty-gpw/raporty-okresowe/; https://www.jsw.pl/o-nas/inne/dokumenty/sprawozdania-i-raporty; https://grupakety.com/relacje-inwestorskie/grupa-kety-na-gpw/raporty-okresowe-i-prezentacje/; https://pl.kruk.eu/relacje-inwestorskie/raporty/raporty-okresowe; https://www.lpp.com/relacje-inwestorskie/raporty/raporty-okresowe; https://www.mbank.pl/relacje-inwestorskie/wyniki/; https://www.orange-ir.pl/wp-content/uploads/2022/02/raport-finansowy-jednostkowy-FY2021.pdf; https://www.pekao.com.pl/relacje-inwestorskie/raporty-i-sprawozdania/raporty.html; https://www.pkobp.pl/relacje-inwestorskie/wyniki-finansowe-i-prezentacje/; https://www.gkpge.pl/dla-inwestorow/raporty-biezace; https://pl.tradingview.com/symbols/GPW-PCO/financials-overview/; https://www.orlen.pl/pl/relacje-inwestorskie/raporty-i-publikacje/sprawozdania; https://www.pzu.pl/relacje-inwestorskie/do-pobrania/sprawozdania-finansowe; https://www.santander.pl/relacje-inwestorskie/sprawozdanie-finansowe; https://kghm.com/pl/inwestorzy/centrum-wynikow/raporty-finansowe (dostęp 15.06.2023).

Spółki notowane na GPW w Warszawie wchodzące w skład indeksu WIG-20[10] nie zamieszczały w sprawozdaniach finansowych informacji na temat pandemii COVID-19 w kontekście zagrożenia kontynuacji działalności. Jednocześnie deklarowały, że zarządy przyjmując to założenie w swojej ocenie identyfikowały czynnik jakim był wybuch pandemii. Sytuacja spółek rozpatrywana była w kontekście parametrów makroekonomicznych, branżowych oraz związanych bezpośrednio z działalnością spółki. Deklarowały iż, weryfikując

[10] Dane według. stanu na dzień 15.06.2023.

założenie kontynuacji działalności jednoznacznie stwierdzały, że brak jest podstaw do tego by w przyszłości rozważać zaniechanie lub istotne ograniczenie działalności. W ocenie zarządów środki podjęte w związku z wybuchem pandemii COVID-19 były analogiczne i adekwatne jak w przypadku innych stwierdzonych ryzyk.

Zarządy spółek z uwagi na nowe, nietypowe zjawiska występujące w otoczeniu firmy zobligowane były również do identyfikacji ryzyk i zagrożeń. Związane to było bezpośrednio z przeprowadzeniem wielu analiz na różnych poziomach otoczenia firmy. Działania takie, aby były skuteczne, winny być przeprowadzone z odpowiednim wyprzedzeniem czasowym i na bieżąco korygowane w celu minimalizacji niekorzystnych wpływów pandemii na wszystkie obszary działalności firmy. Dotyczyło to wiec ryzyk natury finansowej, operacyjnej jak i organizacyjnej. W tabeli 2 przedstawiono zagrożenia zidentyfikowane przez zarządy spółek indeksu WIG–20 w związku z pandemią. W obliczu pandemii szereg firm znalazło również możliwości rozwoju swojego biznesu. Ryzyka i szanse wskazywane w sprawozdaniach finansowych miały swoje uzasadnienie.

Tabela 2. Zidentyfikowane ryzyka, szanse wskazane w sprawozdaniach wybranych spółek

Nazwa spółki	Ryzyko	Szansa
Alior Bank	ryzyko kredytowe banku, struktura branżowa klientów – kredytobiorców	brak
ALLEGRO. EU S.A.	spowolnienie gospodarcze	wzrost zainteresowania platformami zakupowymi
Cyfrowy Polsat S.A.	silna redukcja kampanii reklamowych (dotyczy początkowego okresu pandemii)	wzrost zainteresowania rynkiem usług pakietowych
Jastrzębska Spółka Węglowa S.A.	ograniczenie produkcji w związku ze spadkiem zainteresowania na oferowane produkty i usługi, zakłócenia w transporcie kolejowym i morskim w związku z rozwojem pandemii	brak
Kęty S.A.	spowolnienie gospodarcze	spadek cen surowców, które wykorzystuje spółka w procesie produkcyjnym
KGHM Polska Miedź S.A.	znaczące wahania cen kursów akcji, załamanie się rynku i spadek cen miedzi, pogorszenie się prognoz finansowych	brak
Kruk S.A.	spadek przychodów z rynku inkaso, z uwagi na moratoria dla klientów banków, spadek wpływów z usług windykacyjnych	brak

Nazwa spółki	Ryzyko	Szansa
LPP S.A.	ryzyko- inwestycyjne, brak zakładanych rezultatów z inwestycji, zachwianie ciągłości łańcuchów dostaw, dostępność kadry, zamknięcie handlu stacjonarnego	umocnienie i rozwój alternatywnych form sprzedaży z wykorzystaniem internetu
mBank S.A	spadek obrotów na rachunkach, wzrost stopy bezrobocia, trwałe lub czasowe pogorszenie się sytuacji branż szczególnie narażonych na negatywne skutki pandemii	brak
Orange S.A.	spadek wartości usług z tytułu roamingu międzynarodowego, zachwianie łańcuchów dostaw a co za tym idzie spadek przychodów ze sprzedaży sprzętu	zwiększona potrzeba konsumpcji usług internetowych, w tym przesyłu danych
PEKAO S.A.	możliwe zaburzenia w obsłudze kredytów krótkoterminowych, zachwiania działalności klientów	brak
PKO BP S.A.	wzrost ryzyka kredytowego, pogorszenie się danych makroekonomicznych	brak
PGE S.A.	wzrost, ryzyka walutowego, spadek zapotrzebowania na energię elektryczną, pogorszenie się parametrów makroekonomicznych	brak
PKNORLEN S.A.	duża zmienność cen produktów rafineryjnych, popytu na surowce w tym przede wszystkim ropy, energii, zmiany cen uprawnień do emisji CO_2	zidentyfikowany wzrost zapotrzebowania na produkty branży petrochemicznej
PZU S.A.	pogorszenie się koniunktury gospodarczej, wzrost ryzyka kredytowego, seria obniżek stóp procentowych	brak
SANTANDER BANK Polska S.A.	wzrost ryzyka kredytowego	brak

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych spółek notowanych na GPW w Warszawie.

Ryzyka identyfikowane przez zarządy spółek dotyczyły wszystkich obszarów działalności firmy. Wiele z nich wskazywało na zmiany w otoczeniu makroekonomicznym oraz zagrożenie globalnym kryzysem wywołanym pandemią. Identyfikowano jednak przede wszystkim te czynniki, które miały powiazanie bezpośrednio z branżą, w której działały jednostki. Sektor bankowy obawiał się głównie problemów związanych ze strukturą kredytów, w związku udogodnieniami przewidzianymi dla klientów banków, takimi jak wakacje kredytowe, memoranda. Nie bez znaczenia pozostawało również ryzyko związane z potencjalnym zagrożeniem funkcjonowania poszczególnych branż w związku z wprowadzonymi ustawowo obostrzeniami. Spółki surowcowe wskazywały przede wszystkim na wahania cen surowców, wahania kursów walut oraz

możliwe problemy związane z transportem surowców. W ocenie zarządów mogło to stanowić przesłankę do zachwiania ciągłością produkcji.

Część emitentów odnajdywało szanse rozwoju oferowanych usług, dotyczyło to przede wszystkim tych spółek, które powiązane są z szeroko rozumianymi mediami oraz są dostawcami usług internetowych. Wynikało to głównie z wprowadzonych ograniczeń kontaktów międzyludzkich i zastosowania pracy czy nauki zdalnej, a w związku z tym pozostawaniem społeczeństwa w domu. Firmy, które najbardziej dotknęły kolejne lockdowny w rozwoju rynku e- commerce upatrywały natomiast szansy na odbudowę przychodów dzięki alternatywnym metodom sprzedaży.

W związku z zaistniałą sytuacją istotna pozostawała również sprawa związana z wyceną aktywów oraz zobowiązań, w tym różnego rodzaju szacunków oraz wartości godziwej. Zarządy, zobligowane były (i są) do przeprowadzenia testów na utratę wartości aktywów, w celu zaprezentowania prawidłowego i rzetelnego obrazu jednostki. Najprościej rzecz ujmując test na utratę wartości to nic innego jak porównanie wartości bilansowej z wartością odzyskiwalną poszczególnych aktywów lub grup aktywów.

Tabela 3. Wycena wartości aktywów i pasywów w związku z pandemia COVID-19

Nazwa spółki	Testy na trwałą utratę wartości aktywów	Odpisy	Korekta szacunków
Alior Bank	tak	tak	tak
Cyfrowy Polsat S.A.	tak	brak przesłanek	nie
Jastrzębska Spółka Węglowa S.A.	tak	brak przesłanek	nie
Kęty S.A.	tak	brak przesłanek	nie
KGHM Polska Miedź S.A.	tak	tak	tak
Kruk S.A.	tak	tak	tak
LPP S.A.	tak	tak	tak
mBank S.A	tak	tak	tak
Orange S.A.	tak	brak przesłanek	tak
PEKAO S.A.	tak	tak	tak
PKO BP S.A.	tak	tak	tak
PGE S.A.	tak	brak przesłanek	tak
PKNORLEN S.A.	tak	brak przesłanek	tak
PZU S.A.	tak	tak	tak
SANTANDER BANK Polska S.A.	tak	tak	tak

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych spółek notowanych na GPW w Warszawie.

W okresie trwania pandemii COVID-19 emitenci zostali zobligowani do udzielania informacji na temat przeprowadzanych testów na trwałą utratę wartości aktywów. Większość firm notowanych na giełdzie dokonywała, również odpisów z tytułu trwałej utraty wartości aktywów oraz korekty szacunków, w tym szacunków wartości godziwej. Z uwagi na zawirowania na rynkach kapitałowych, na których następowała znaczna przecenia akcji, korekty i odpisy dotyczyły najczęściej posiadanych akcji w spółkach zależnych lub instrumentów finansowych. Inną konsekwencją zidentyfikowanych wcześniej ryzyk były odpisy związane z ryzykiem kredytowym lub wahaniem cen surowców naturalnych. W sprawozdaniach wskazywano również na konieczność korekt i odpisów należności z uwagi na pogorszenie się sytuacji finansowej kontrahentów.

Zarządy deklarowały również, że modele wykorzystywane do ustalenia wartości odzyskiwalnej aktywów były na bieżąco korygowane w związku z inflacją, stopą procentową, wahaniami kursów walut czy innymi czynnikami wywołanymi COVID-19. W związku ze zmianami o charakterze makroekonomicznym, zostały zmodyfikowane parametry dotyczące ryzyka kredytowego oraz założenia do modeli kalkulujących wartość rezerw. Jednocześnie spółki wskazywały, że z uwagi na bezprecedensowe zjawisko jakim była pandemia COVID-19 brak było stabilnego punktu odniesienia, dającego podstawy bezpiecznej kwantyfikacji zdarzeń. Dlatego tworząc scenariusze wpływu pandemii na działalność jednostki brano pod uwagę wszystkie istotne aspekty, w tym prawne, makroekonomiczne i społeczne.

W sprawozdaniach finansowych zarządy prezentowały interesariuszom środki zapobiegawcze oraz działania podejmowane w związku z pandemią. Dotyczyły one wielu aspektów działania firmy, w tym spraw organizacyjnych, działalności operacyjnej, ale również zaangażowania jednostek w realizację ułatwień dla przedsiębiorców. Emitenci wskazywali również wartość uzyskanej od państwa pomocy. Większość jednostek skupiało się jednak na analizie obszaru operacyjnego firm.

Tabela 4. Wybrane działania podejmowane przez spółki w związku z wybuchem pandemii COVID-19

Nazwa spółki	Działanie
spółki z WIG -20	
Alior Bank	wdrożenie moratoriów płatniczych, poszerzenie oferty produktowej o kredyty z Gwarancją BGK, zarządzanie polityką branżową – wzrost wymagań kredytowych uzależniony od branży, uczestnictwo w programie dopłat do oprocentowania oferowanego w ramach tarczy 4.0 przez BGK, obsługa wniosków i finansowanie przedsiębiorców sektora MIŚ w ramach zawartych umów z PFR, stałe monitorowanie ryzyka płynności, stały monitoring kosztów
ALLEGRO. EU S.A.	konieczność wprowadzenia zmian w organizacji pracy, stały monitoring kosztów
ASSECO POLAND S.A.	brak bezpośredniego wpływu pandemii na działalność operacyjną spółki, miejscowa redukcja kosztów, ograniczenie wydatków, konieczność organizacji pracy zdalnej i hybrydowej
Jastrzębska Spółka Węglowa S.A.	brak bezpośredniego wpływu pandemii na działalność operacyjną spółki, przede wszystkim działania prewencyjne i wzmacnianie bezpieczeństwa pracowników, stały monitoring zidentyfikowanych ryzyk
Kęty S.A.	działania o charakterze prewencyjnym zakup środków ochrony, zmiany organizacyjne pracy opracowano plany dziania zapewniające funkcjonowanie infrastruktury krytycznej, bieżąca analiza ryzyk mogących mieć wpływ na działanie spółki
KGHM Polska Miedź S.A.	utrzymywanie reżimu sanitarnego, monitorowanie stanu zdrowia oraz testowanie pracowników, bieżąca analiza ryzyk związanych z zmianami cen surowców, kursów walutowych, danych makroekonomicznych
LPP S.A.	ograniczenie inwestycji, nacisk na rozwój internetowych kanałów sprzedaży, redukcja kosztów i wydatków, ubiegani się o pomoc rządową i dodatkowe finansowanie zachowanie reżimu sanitarnego, bieżąca analiza ryzyk
mBank S.A	narzędzia pomocowe skierowane do klientów banku, krótkoterminowe obniżenie zobowiązań finansowych, stałe monitorowanie płynności banku i utrzymywanie jej na bardzo wysokim poziomie
Orange S.A.	bieżąca analiza ryzyk w tym ryzyka walutowego w związku z wahaniami kursu walutowego
PEKAO S.A.	programy pomocowe dla klientów banku, moratoria na spłatę zobowiązań, odstąpienie (czasowe) od naliczania kar umownych, kredyty z gwarancją BGK, analiza ryzyk w tym w szczególności ryzyka kredytowego
PKO BP S.A.	preferencyjne udogodnienia w spłacie kredytów studenckich, kredyty z gwarancją BGK, możliwość składania wniosków o dopłaty do oprocentowania kredytów obrotowych, bieżące analizowanie ryzyk i scenariuszy rozwoju sytuacji w związku z pandemią
PGE S.A.	analiza danych makroekonomicznych takich jak PKB, kursy walutowe, stopa %, zmiany w raitingach wewnętrznych spółki, przyznających limity kredytowe, stała kontrola płynności
PZU S.A.	analiza danych makroekonomicznych, szczególna analiza klientów z branży budowalnej z uwagi na wartość portfela
SANTANDER BANK Polska S.A.	bieżąca analiza danych makro ekonomicznych, oraz ryzyk przede wszystkim kredytowego, dostosowanie licznych procesów i procedur wewnętrznych do zmieniających się warunków wywołanych pandemią

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych spółek notowanych na GPW w Warszawie.

Zarządy w sprawozdaniach finansowych deklarowały podjęcie różnorodnych działań w związku z pandemią COVID-19. O ile w początkowej fazie pandemii skupiały na zmianach organizacyjnych w firmach, organizacji pracy zdalnej czy hybrydowej, o tyle w kolejnych fazach pandemii ciężar działań został przeniesiony na ochronę działalności operacyjnej firm. W związku z tym, zarządy spółek na bieżąco analizowały zmiany wskaźników makroekonomicznych oraz uaktualniały ryzyka pochodzące z otoczenia firmy. Narzędzia stosowane do oceny wpływu COVID-19 na działalność firm były modyfikowane i aktualizowane.

Dodatkowo wartym podkreślenia jest fakt, że pandemia COVID-19 nie wpłynęła jednoznacznie negatywnie na terminowość publikacji raportów okresowych spółek notowanych na GPW. Nie zaobserwowano bowiem istotnego wydłużenia czasu udostępniania sprawozdania finansowego w latach 2020–2022[11].

Podsumowanie

Pandemia COVID-19 była zjawiskiem, które wstrząsnęło otoczeniem gospodarczym firm na całym świecie. Dane dotyczące postepowań restrukturyzacyjnych i upadłościowych w Polsce, jednoznacznie świadczą, a tym, że jej niekorzystny wpływ najbardziej odczuł sektor małych i średnich przedsiębiorstw, ale dotyczył również dużych, giełdowych graczy. Wynikało to przede wszystkim z tego, że pandemia miała globalny charakter, a jej nieprzewidywalność zachwiała wieloma czynnikami skali makroekonomicznej takimi jak: PKB krajów, ceny surowców, dostępność dostaw, wahania kursów walut, wahania stóp procentowych, czy możliwość realizacji oferowanych dóbr i usług z uwagi na absencję pracowniczą. Pomimo tego, że firmy nie wskazywały na zagrożenie kontynuacji działalności w związku z pandemią, asekuracyjnie wypowiadały się na temat planów i ich realizacji w przyszłości, zasadniczo uzależniając je od rozwoju pandemii oraz nieprzewidzianych zmian w otoczeniu firmy. Godne uwagi jest to, że praktycznie, wszystkie firmy stosowały procedury ostrożnościowe, identyfikowały ryzyka, na bieżąco modyfikowały modele związane z szacowaniem płynności, czy ryzyka kredytowego, dokonywały odpisów aktualizujących wartość zapasów, należności (z czasem

[11] Lisicki, B., I. Franczak, I. (2023).Terminowość publikacji raportów okresowych w dobie pandemii COVID-19 na przykładzie spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.* Kraków: Wydawnictwo UEK, s. 163.

okazywało się, że na wyrost). Ograniczały również inwestycje. Wiele z nich deklarowało konieczność ograniczenia kosztów i wydatków. Firmy modyfikowały kanały dystrybucji oferowanych dóbr lub usług. Wdrożyły wiele zmian procedur i procesów wewnętrznych w celu zachowania stabilności finansowej jednostek.

Chińskie przekleństwo mówi „Obyś żył w ciekawych czasach”[12], niestety jesteśmy uczestnikami trudnych decyzji, wzrastających wymogów gospodarczych i okresu permanentnej niepewności. Czy firmy zawsze na czas zidentyfikują ryzyko, dostosują się do zmiennych warunków, a burzliwe otoczenie pozwoli im na dalsze sprawne funkcjonowanie? Trudno przewidzieć co jeszcze przyniesie przyszłość.

Piśmiennictwo

1. Baranowski, P., Kardaś, J., Pohl, A., Spychała-Kij, M. (2021). Pandemia COVID-19 jako wyzwanie dla nauki o stosunkach międzynarodowych. W: P. Baranowski, J. Kardaś A. Pohl. (red). *Unilateralny i multilateralny wymiar polityk zdrowotnych państw w warunkach globalnej pandemii SARS Cov-2*. Poznań, Wydawnictwo na rzecz rozwoju czystej energii.
2. Czerkawska, B. *Przedsiębiorstwa społeczne w dobie kryzysu pandemicznego.* searchgate.net/profile/BozenaCzerkawska/publication/361510216_Przedsiebiorstwa_spoleczne_w_dobie_kryzysu_pandemicznego_Bozena_Czerkawska/links/62b5c2fb6ec05339cca0148c/Przedsiebiorstwa-spoleczne-w-dobie-kryzysu-pandemicznego-Bozena-Czerkawska.pdf
3. Czech, K., Karpio, A., Wielechowki, M., Woźniakowski, T., Żebrowska-Suchodolska, D. *Polska gospodarka w początkowym okresie pandemii Covid -19*. Warszawa: Wydawnictwo SGGW.
4. Głębocka, M. (2016). Przesłanki braku kontynuacji działalności a sprawozdawczość finansowa jednostki – wybrane problemy. *Studia Ekonomiczne; Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach*.
5. https://about.allegro.eu/pl/wyniki-finansowe.
6. https://kghm.com/pl/inwestorzy/centrum-wynikow/raporty-finansowe.
7. https://www.aliorbank.pl/dodatkowe-informacje/relacje-inwestorskie/wyniki-finansowe.html.
8. https://inwestor.asseco.com/raporty/raporty-okresowe.
9. https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma71-991290_esma_statement_on_markets_and_covid-19.pdf.
10. http://www.przepisy.gofin.pl/przepisy,4,16,181,6325,sprawozdanie-finansowe-w-czasie-pandemii-covid-19.html.
11. https://www.cdprojekt.com/pl/typ-informacji-prasowej/year/.
12. https ://www.fxmag.pl/artykul/obys-zyl-w-ciekawych-czasach.

[12] https://www.fxmag.pl/artykul/obys-zyl-w-ciekawych-czasach (dostęp 18.11.2023).

13. https://grupapolsatplus.pl/pl/arc/raporty-finansowe.
14. https://grupadino.pl/raporty-gpw/raporty-okresowe/
15. https://www.jsw.pl/o-nas/inne/dokumenty/sprawozdania-i-raporty.
16. https://grupakety.com/relacje-inwestorskie/grupa-kety-na-gpw/raporty-okresowe-i-prezentacje/.
17. https://pl.kruk.eu/relacje-inwestorskie/raporty/raporty-okresowe.
18. https://www.lpp.com/relacje-inwestorskie/raporty/raporty-okresowe.
19. https://www.mbank.pl/relacje-inwestorskie/wyniki/.
20. https://www.orange-ir.pl/wp-content/uploads/2022/02/raport-finansowy-jednostkowy-FY2021.pdf.
21. https://www.pekao.com.pl/relacje-inwestorskie/raporty-i-sprawozdania/raporty.html.
22. https://www.pkobp.pl/relacje-inwestorskie/wyniki-finansowe-i-prezentacje/.
23. https://www.gkpge.pl/dla-inwestorow/raporty-biezace.
24. https://pl.tradingview.com/symbols/GPW-PCO/financials-overview/.
25. https://www.orlen.pl/pl/relacje-inwestorskie/raporty-i-publikacje/sprawozdania.
26. https://www.pzu.pl/relacje-inwestorskie/do-pobrania/sprawozdania-finansowe.
27. https://www.santander.pl/relacje-inwestorskie/sprawozdanie-finansowe.
28. https://kghm.com/pl/inwestorzy/centrum-wynikow/raporty-finansowe.
29. Lisicki, B., Franczak, I. (2023).Terminowość publikacji raportów okresowych w dobie pandemii COVID-19 na przykładzie spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie*, Kraków: Wydawnictwo UEK.
30. *Szybki monitoring NBP, Analiza sytuacji sektora przedsiębiorstw.* (2020), Warszawa. https://nbp.pl/wp-content/uploads/2022/09/raport_4_kw_2020.pdf.
31. Walentynowicz, P., Salek-Imińska, A. (red.) (2021). *Zarządzanie i rynek pracy w warunkach pandemii COVID-19.* Pelplin: Wyd. Bernardinum.